

SAMENVATTING

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAl een eerste inventarisatie uitgevoerd naar de veronderstelde meerwaarde van de Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD-maatregel) in vergelijking met de eerdere Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV-maatregel).

Voor het onderzoek zijn de beleidsveronderstellingen achter beide maatregelen achterhaald. Daarnaast zijn in een viertal onderzoeksgebieden gesprekken gevoerd met betrokkenen bij de eerdere SOV en de ISD (reclasseringsmedewerkers, medewerkers binnen de PI, officieren van justitie, rechters). Met hen is ingegaan op de kenmerken van de doelgroepen, de instroom, de programma-onderdelen, de uitvoering en de samenwerking. Daarnaast is voor informatie over de eerdere SOV gebruik gemaakt van de procesevaluatie van de SOV (Van 't Land e.a. 2005). Kwantitatieve gegevens over de instroom in de eerdere SOV en ISD zijn verkregen via de Dienst Justitiële Inrichtingen. Voor een beschrijving van de kenmerken van de ISD-ers is gebruik gemaakt van het bestand van Reclassering Nederland, waarin de RiSc-gegevens van alle gedetineerden zijn verzameld.

Belangrijke verschillen tussen de eerdere SOV en de ISD zijn volgens zowel de geïnterviewde beleidsopstellers als de beleidsnotities: de bredere doelgroep van de ISD-maatregel (ook niet-drugsverslaafden, vrouwen en personen met een psychiatrische problematiek); de grotere detentiecapaciteit; de screening met de RiSc voor het bepalen van criminogene factoren; een flexibel aanbod van gedragsbeïnvloedende interventies dat is gericht op het wegnemen van criminogene factoren; en de betere naleving van landelijke kaders voor ketensamenwerking bij de instroom (casusoverleg). Dit leidt tot de volgende veronderstelde meerwaarde van de ISD ten opzichte van de eerdere SOV: a. Instroom: meer gemaatregelden; b. Doelgroep: bredere groep gemaatregelden en systematischere screening gemaatregelden; c. Aanbod: grotere deelname aan het programma c.q. de interventies en flexibeler aanbod; en d. Organisatie: sterkere (koppeling) strafrechtelijke en hulpverleningsketen en betere ketensamenwerking.

In de praktijk blijkt de veronderstelde meerwaarde zich soms wel en soms niet voor te doen. Wat betreft de *instroom* blijkt dat het absolute aantal gemaatregelden inderdaad groter is bij de ISD. De bezettingsgraad bij de ISD is daarentegen na bijna twee jaar lager dan na eenzelfde periode bij de eerdere SOV. In het algemeen is de *doelgroep* bij de ISD breder geworden: ook vrouwen en personen met een psychiatrische problematiek krijgen de maatregel opgelegd. De beoogde uitbreiding naar niet-verslaafde justitiabelen is echter nog nauwelijks gerealiseerd. In tegenstelling tot de eerdere SOV worden de ISD-gemaatregelden met behulp van de RiSc systematisch gescreend. Ten aanzien van het *aanbod* worden in de ISD knelpunten ervaren in de aansluiting tussen de intramurale en de extramurale fase (met name de moeizame instroom en verblijf in vervolgvoorzieningen), de omgang met de psychiatrische problematiek van gemaatregelden, het feitelijke aanbod van modules in de PI en de beperkte capaciteiten van de gemaatregelden. Dit neemt niet weg dat het aanbod wel als flexibeler wordt ervaren door betrokkenen. Voor wat betreft de *organisatie* wordt zowel de beoogde sterkere (koppeling van) strafrechtelijke en hulpverleningsketen als een betere ketensamenwerking in de praktijk als zodanig ervaren. Het systeem van de zogenoemde duale momenten wordt echter niet door iedereen gewaardeerd.

